TROUW 23-12-1982 (01) K83/168 CAIRO, EDGAR

NOODLOT SURINAME: BUIGEN EN DIENEN (Dat vuur der grote drama's)

door Jos de Roo

Hoe toepasselijk is de nieuwe roman van Edgar Cairo op de huidige Surinaamse situatie. „Dat vuur der grote drama's" is de symbolische verbeelding van het Surinaamse noodlot.

Door de doem te beschrijven die op de familie van de welzijnswerker Atti Tuurhart rust, geeft Cairo zijn visie op de doem van Suriname. Telkens en telkens herhaalt Cairo dat de familie Tuurhart heeft „gebogen & gediend". Daardoor is de familiegeschiedenis als een slang die zichzelf bijt.

In het duistere familieverleden bedreef een voorvader afgoderij om rijk te worden. De vloek die daar het gevolg van is, komt op de hoofden van het nageslacht neer. Atti's vader heeft „gebogen & gediend" voor de materiële welvaart van Holland, maar hij moet tot zijn schrik ontdekken, dat de Surinaamse aard in zijn kinderen niet uit te roeien is.

Atti's vloek is een mysterieuze vroegtijdige ouderdom. Het is een onbekende ziekte, die Cairo echter zo beschrijft, dat je als lezer verband legt met het tropisch vuur, waarvan de Indianen geloven, dat het een straf is voor het uitleveren van weggelopen slaven. Zo heeft Atti zijn Surinaamse eigenschappen uitgeleverd aan het westen.

Atti's straf is niet gering. Hij woont in een discriminerende Amsterdamse buurt, waar de racistische Godfather de scepter zwaait. Tegen zijn wil raakt hij betrokken bij rassenrellen, zodat hij moet vluchten voor de politie. Hij eindigt eenzaam op een vlot voor de Surinaamse kust op de onmetelijke oceaan. Op geen van beide continenten is meer plaats voor hem.

Fascinerend

Er gebeurt heel wat in deze lijvige roman van bijna 500 bladzijden. Maar Cairo heeft ondanks de soms wat wijdlopige taal de verteltouwtjes strak in handen. Ronduit fascinerend is het verhaal uit de gouden eeuw, dat de hedendaagse gebeurtenissen in Amsterdam en Suriname telkens doorbreekt. Een aantal Duitse zendelingen begon toen een post in het binnenland. Ze hebben de oude neger Esthello als kok en de jonge Matthias als manusje van alles. Esthello probeert Matthias in de oude Afrikaanse tradities op te voeden door hem oude verhalen te vertellen. Maar Matthias kiest voor het christendom. Daarmee pleegt hij verraad aan zijn oorsprong. Zo spiegelt alles uit het heden zich aan het verleden. „Dat vuur der grote drama's is het verraad aan je eigen oorsprong. En net zoals toen, wordt nu nog iedereen gestraft die dat doet.

Het thema schuld en boete en de brede aanpak ervan maken „Dat vuur der grote drama's" tot een grootse roman. Vol mysteries, die bij nader inzien knap in elkaar grijpen en een zinvolle wereld scheppen. Maar het meest treft mij de actualiteit van Cairo's visie.

De tragiek van de Surinaamse leiders is dat ze zich steeds weer van hun oorsprong verwijderen. Pengel kwam voort uit de vakbeweging en het volk. Maar hij verhief zich erboven en werd door dezelfde vakbeweging met weinig geweld ten val gebracht. Sedney en Lachmon namen zijn plaats in. Maar ook zij verhieven zich boven hun volk en werden door de vakbeweging ten val gebracht. Dat kostte twee doden, drie maanden staking en een paar branden. Arron kwam. Ook hij verhief zich boven het volk en de vakbeweging der sergeanten verjoeg hem. Met meer doden, meer geweld en meer branden. Bouterse kwam. Ook hij verhief zich boven zijn volk. En nu? Als ik Cairo's boodschap goed begrijp, bijt de slang zichzelf nu in de staart.

Edgar Cairo, Dat vuur der grote drama's. 474 blz. Uitgeverij In de Knipscheer, Haarlem. Prijs ƒ 39,50.